

1

In juni 1943 waren de stelselmatige bombardementen op Engeland door de Duitse Luftwaffe, gericht op Britse steden en het platteland, al drie jaar aan de gang. Het was begonnen op 7 september 1940 met een zware aanval op Londen die enorme schade in de stad aanrichtte, eerst in het East End, daarna het West End, Soho, Piccadilly en uiteindelijk in elke wijk in Londen. De buitenwijken waren ook ernstig beschadigd. Buckingham Palace werd op 13 september gebombardeerd, zes dagen nadat de dagelijkse aanvallen waren begonnen. De eerste bom kwam op de binnenplaats terecht, een tweede stortte door een glazen dak en weer een andere sloopte de paleiskapel. De koning en koningin waren op dat moment aanwezig.

Ook andere historische plekken kwamen al snel onder de vliegrouete van de Duitse bommenwerpers te liggen. De Parlementsgebouwen, Whitehall, de National Gallery, Marble Arch, diverse parken, winkelstraten, warenhuizen, Leicester, Sloane en Trafalgar Square werden gebombardeerd. Tegen december 1940 was bijna elk belangrijk monument wel ergens beschadigd, gebouwen waren ingestort en talloze burgers waren gewond geraakt, dakloos geworden of gedood.

De intensieve bombardementen waren acht maanden door-

gegaan, tot mei 1941. Daarna begon er een periode die ‘de luwte’ werd genoemd, met dagelijkse aanvallen die echter minder hevig waren dan in de maanden ervoor. Toch werd er telkens meer schade aangericht en vielen er almaar meer doden. In de afgelopen twee jaar hadden de Londenaren hun best gedaan eraan te wennen. Ze brachten nachten door in schuilkelders, hielpen hun burens uit te graven, gaven zich op als blokhoofd en droegen hun steentje bij aan het verwijderen van miljoenen tonnen brokstukken om de straten begaanbaar te maken. Tussen het puin lagen lijken en ledematen.

In het eerste jaar van de bombardementen werden ook achttien andere steden getroffen. Diverse buitenwijken, en op het platteland Kent, Sussex en Essex, hadden er gruwelijk onder geleden. In de loop der jaren waren de kustlijnen ook zwaar gebombardeerd. Het leek nergens echt veilig. Premier Winston Churchill en koning Frederick en koningin Anne deden hun best om het moreel hoog te houden en hun landgenoten aan te moedigen sterk te blijven. Engeland was op de knieën gedwongen, maar niet verslagen, en weigerde zich gewonnen te geven. Hitler was van plan om het land, als het eenmaal ernstig gehavend was door de aanhoudende luchtaanvallen, binnen te vallen, maar de Britse regering wilde dat niet laten gebeuren. In de zomer van 1943 waren de zenuwen gespannen en de schade was aanzienlijk, maar het Britse volk weigerde op te geven. De Duitsers vochten ook hard aan het Russische front, wat de Engelsen respijt gaf.

Die nacht hadden de oorverdovende sirenes weer geklonken, zoals bijna elke nacht, en de koning en koningin plus hun drie dochters hadden hun toevlucht gezocht in de privéschuilkelder die voor hen in Buckingham Palace was ingericht, op de plek waar eerder de vertrekken van het huispersoneel hadden gelegen, versterkt met stalen liggers en stalen luiken

voor de hoge ramen. Ze konden er aan een grote mahoniehouten tafel zitten op vergulde stoelen en een Regency-sofa. Aan de muren hingen bijlen en er waren olielampen, elektrische toortsen en wat hoogstnoodzakelijke medicijnen. Ernaast lag een schuilkelder voor leden van het koninklijke huishouden en de staf, waar zelfs een piano stond. Met meer dan duizend stafleden in het paleis moesten ze ook gebruikmaken van andere schuilkelders. Ze wachtten op het ‘alles veilig’-sein en hadden intussen al bijna duizend keer in de schuilkelder gezeten. De twee oudste prinsessen waren zestien en zeventien toen de bombardementen begonnen.

Er was bij gezinnen op aangedrongen hun kinderen voor de veiligheid naar het platteland te sturen, maar de prinsessen waren in Londen gebleven om hun studie voort te zetten en oorlogswerk te gaan doen zodra ze achttien waren. Als de bombardementen te hevig waren, stuurden hun ouders ze naar Windsor Castle om er even uit te zijn. Op haar twintigste bestuurde prinses Alexandra een vrachtwagen en was ze een verrassend competente automonteur; prinses Victoria werkte in een ziekenhuis waar ze kleine karweitjes deed, zodat de verpleegsters tijd hadden om de zwaargewonden te verzorgen. Hun jongere zus, Charlotte, was veertien toen de bombardementen begonnen, en de koning en koningin hadden overwogen om haar naar Windsor te sturen, of naar Balmoral, hun kasteel in Schotland, maar hun jongste kind was tener en had een zwakke gezondheid, en daarom had de koningin haar liever bij hen thuisgehouden. De prinses leed al sinds ze heel jong was aan astma, en de koningin wilde haar dicht bij zich hebben. Zelfs nu ze zeventien was, mocht ze nog niet het oorlogswerk doen waar haar zussen zich mee bezighielden, noch de andere dingen die zij op haar leeftijd hadden gedaan. Het constante stof van ingestorte gebouwen en het puin in de

straten waren slecht voor haar longen. Haar astma leek almaar erger te worden.

Op de dag na het laatste bombardement spraken de koning en koningin weer over Charlottes situatie. Hoewel ze de achter-achterkleindochter van koningin Victoria was, een tamelijk verre connectie, had Charlotte haar nietige gestalte van haar beroemde voorouder geërfd. Het was niet waarschijnlijk dat ze ooit de troon zou bezetten, omdat ze derde in lijn was na haar twee oudere zussen. Ze probeerde de beperkingen die haar familie en de koninklijke arts haar oplegden te omzeilen. Ze was een levendig, pittig meisje en een uitstekende paardrijdster, en ze wilde zich ondanks haar geringe lengte en haar astma graag nuttig maken in de oorlogsinspanning, maar haar ouders hielden haar overal buiten.

De dag daarna hing er te veel stof in de lucht. De koningin gaf Charlotte zelf haar medicijnen en die avond spraken zij en de koning weer over wat ze met hun jongste dochter moesten aanvangen.

‘Als we haar naar het platteland sturen, zou dat anderen kunnen aanmoedigen hetzelfde te doen,’ zei haar vader op gepijnigde toon, terwijl de koningin haar hoofd schudde. Veel gezinnen hadden in de vier jaar sinds de oorlog was uitgebroken hun kinderen op aanraden van de regering weggestuurd. Een schokkend aantal kinderen was tijdens de luchtaanvallen gedood, en er werd bij de ouders op aangedrongen hun kinderen in veiligheid te brengen. Sommige gaven gehoor aan die oproep, andere deinsden ervoor terug om die stap te zetten, of konden de gedachte niet verdragen dat ze van hun kinderen gescheiden zouden worden. Reizen was moeilijk en werd afgekeurd vanwege de beperkte benzinerantsoenen. Sommige ouders hadden hun kinderen al een paar jaar niet meer gezien. Hen voor vakanties naar huis laten komen, werd sterk afge-

raden uit angst dat de ouders ze niet opnieuw zouden laten gaan. Londen en de andere steden waren onbetwistbaar gevaarlijker dan het platteland waar ze werden opgevangen door vriendelijke mensen die hun deuren voor hen hadden geopend. Er waren gastgezinnen die zelfs meerdere kinderen opnamen.

‘Ik betwijfel of Charlotte haar medicijnen neemt als ze ergens anders woont. Je weet dat ze er een enorme hekel aan heeft, en ze wil hetzelfde werk doen als haar zussen,’ zei haar moeder invoelend. Charlottes oudste zus, Alexandra, die ooit de troon zou overnemen, begreep haar moeders zorgen heel goed en drong er bij Charlotte op aan rekening te houden met de beperkingen van haar ziekte. Haar zus Victoria was minder meelevend. Er was altijd wedijver geweest tussen haar en haar jongere zus, en ze beschuldigde Charlotte er soms van dat ze net deed of ze een aanval had om onder het oorlogswerk uit te komen, wat ze juist zo ontzettend graag wilde doen, maar wat haar tot dusver was verboden. De twee meisjes hadden vaak ruzie. Sinds Charlottes geboorte was Victoria jaloers op haar geweest en had ze haar als een indringster behandeld, tot grote teleurstelling van haar ouders.

‘Ik vind niet dat ze hier beter af is. Zelfs mét haar medicijnen heeft ze nog steeds vaak aanvallen,’ hield haar vader vol, en zijn vrouw wist dat het waar was.

‘Ik zou trouwens ook niet weten waar we haar naartoe zouden moeten sturen. Alleen op Balmoral wonen lijkt me geen goed plan, zelfs niet met een gouvernante. Het is daar te eenzaam. En ik kan onder onze kennissen niemand bedenken die nog meer kinderen zou willen opnemen, hoewel er vast een paar zijn van wie we het niet weten. Om een voorbeeld te geven kunnen we bekendmaken dat we ons jongste kind hebben weggestuurd, maar het zou gevaarlijk voor haar kunnen zijn als mensen precies wisten waar ze was,’ zei koningin Anne nadenkend.

‘Dat kan opgelost worden,’ zei de koning kalm, en hij besprak het de volgende morgen met Charles Williams, zijn privésecretaris. Charles beloofde om discreet inlichtingen in te winnen voor het geval de koningin van gedachten veranderde en besloot om de prinses toch ergens anders te laten wonen. Hij begreep het probleem heel goed. Ze zou bij een vertrouwde familie moeten gaan wonen die haar ware identiteit niet zou onthullen, in een deel van Engeland dat niet zo zwaar gebombardeerd was als de steden die dicht bij Londen lagen.

Twee weken later kwam Charles bij de koning met de naam van een familie die een groot landgoed in Yorkshire bezat. Het echtpaar was wat ouder, had een adellijke titel, was van onbesproken gedrag en de familie van de secretaris had hen zelf aanbevolen, hoewel Charles geen details had verschaft over de situatie of de identiteit van de betrokken persoon, alleen dat de gastfamilie altijd betrouwbaar en discreet moest zijn.

‘Ze wonen in een rustig deel van Yorkshire, majesteit,’ zei hij respectvol toen ze alleen waren, ‘en zoals u weet, vinden er tot dusverre op het platteland minder luchtaanvallen plaats, hoewel er in Yorkshire toch een paar zijn geweest. Het echtpaar in kwestie woont op een heel groot landgoed dat al sinds de Normandische invasie in het bezit van de familie is, en er staan diverse grote pachtboerderijen op het terrein.’ Hij aarzelde even en kwam daarna met een bekend verhaal. ‘In alle eerlijkheid zijn ze sinds het eind van de oorlog enigszins in de problemen geraakt. Ze hebben veel land en weinig geld, en hebben moeite om het landgoed intact te houden. Ik heb gehoord dat het huis in slechte staat is, en dat is erger geworden sinds alle jonge mannen vier jaar geleden vertrokken zijn om te gaan vechten. Ze runnen het verblijf met heel weinig hulp. Ze zijn ouders op leeftijd, zij is in de zestig, de graaf in de zeventig, en hun enige zoon is ongeveer van prinses Charlottes

leeftijd. In de komende maanden, wanneer hij achttien wordt, moet hij het leger in. Aan het begin van de oorlog hebben ze een jong meisje uit een eenvoudige familie in Londen in huis genomen, om aan hun plicht aan het vaderland te voldoen. Ik denk dat ze bereid zijn om prinses Charlotte een veilige haven te bieden, en misschien...’ Hij aarzelde en de koning begreep het. ‘Misschien zou een gift van praktische aard hen helpen met het onderhoud van het landgoed.’

‘Natuurlijk,’ zei de koning.

‘Ik denk dat ze daar veiliger zou zijn,’ voegde Charles eraan toe, ‘en met papieren op een andere naam van het ministerie van Binnenlandse Zaken hoeft niemand behalve de graaf en gravin haar ware identiteit te kennen. Wilt u dat ik contact met ze opneem, sir?’

‘Ik moet eerst met mijn vrouw overleggen,’ zei de koning op kalme toon, en zijn secretaris knikte. Hij wist dat de koningin onwillig was om Charlotte weg te sturen, en de prinses zelf zou er hevig op tegen zijn. Zij wilde op Buckingham Palace blijven, bij haar familie, en hoopte haar ouders ervan te kunnen overtuigen haar over een jaar, als ze achttien zou worden, oorlogswerk te laten doen.

‘Als u haar een van haar paarden laat meenemen naar Yorkshire zou dat de klap misschien een beetje verzachten.’ Prinses Charlotte was paardengek en een uitstekende ruiter, ondanks haar astma en haar geringe lengte. Niets kon haar van de stallen weghouden, en ze was in staat ieder paard te berijden, hoe vurig ook.

‘Dat zou misschien helpen,’ zei de koning, maar hij wist ook dat Charlotte alle mogelijke argumenten zou opwerpen om niet weg te hoeven. Ze wilde in Londen blijven en hoopte te doen wat ze kon zodra ze daar toestemming voor kreeg, net zoals haar zussen. Maar zelfs haar wegsturen tot ze achttien

werd, zou haar vader al geruststellen. Vanwege de constante bombardementen en de gezondheid van zijn dochter was Londen gewoon te gevaarlijk voor haar, en voor wie dan ook trouwens. Zijn twee oudere dochters deden nuttig werk, wat rechtvaardigde dat ze thuisbleven, maar zij waren bij lange na niet zo kwetsbaar als Charlotte.

Die avond legde hij het plan aan de koningin voor. Ze had bijna net zoveel tegenargumenten als hij van Charlotte zelf verwachtte. Koningin Anne wilde geen afstand van haar dochter doen, want dan zou ze haar het komende jaar misschien niet kunnen zien, wat meer dan waarschijnlijk was, zoals ze allebei wisten. Ze konden haar geen speciale behandeling geven, anders zouden mensen om haar heen vermoedens krijgen over haar ware identiteit, en dat zou de verblijfplaats gevaarlijk voor haar kunnen maken. Ze moest zoals ieder ander behandeld worden, net als de jonge burger uit Londen die daar al woonde. Het stond de koningin ook niet aan dat haar toekomstige gastgezin een zoon had die ongeveer een jaar ouder was dan Charlotte. Ze vond het ongepast en gebruikte ook dat als argument.

‘Doe niet zo raar, lieverd.’ Haar echtgenoot lachte naar haar. ‘Hij denkt er vast alleen maar aan dat hij over een paar maanden in dienst gaat. Jongens van zijn leeftijd smeken om te gaan vechten en hebben op dit moment geen behoefte om achter jonge meisjes aan te zitten. Je hoeft je daar tot na de oorlog geen zorgen over te maken. Charles Williams zegt dat het een uitstekende, volstrekt respectabele familie is, en hij is een heel aardige jongen.’ Ze wisten ook allebei dat hun dochter veel meer belangstelling had voor haar paarden dan voor mannen. De middelste zus, prinses Victoria, was juist een talentvolle flirt, en haar vader wilde haar graag uithuwelijken zodra de oorlog voorbij was en de jongens weer naar huis kwamen. Ze

had een echtgenoot nodig om haar in het gareel te houden en kinderen om haar dagen te vullen. Victoria had al sinds haar zestiende oog voor mannen, en hij had bedenkingen bij de mannen die ze nu tijdens haar oorlogswerk ontmoette, maar hij wist dat hij daar niets tegen kon doen. Ze hadden allemaal een taak en de koningin hield haar scherp in de gaten. Over prinses Alexandra hadden haar ouders zich echter nooit zorgen hoeven maken. Ze was serieus en verantwoordelijk, en verloor de plichten die ze later als monarch zou erven nooit uit het oog. Ze was een ernstige, jonge vrouw die erg veel op haar vader leek. Het intrigeerde hem altijd hoe verschillend zijn drie dochters waren.

De volgende dag, na een wandeling buiten de hekken van het paleis met haar gouvernante, kreeg Charlotte meteen na haar terugkomst een astma-aanval. Ze nam zonder te klagen haar medicijnen, omdat het een vrij ernstige aanval was. Die avond spraken haar ouders met haar over hun voornemen haar naar de graaf en gravin van Ainsleigh in Yorkshire te sturen. Hun familienaam was Hemmings. Charlotte keek geschokt bij de gedachte. Ze had lichtblond haar, een witte huid als van porselein en enorme blauwe ogen die wijd opengingen toen ze hoorde welk plan haar ouders voor haar hadden.

‘Maar waarom, Papa? Waarom moet ik gestraft worden? Over een paar maanden kan ik hetzelfde werk doen als mijn zussen. Waarom moet ik tot die tijd verbannen worden?’

‘Je wordt niet “verbannen”, Charlotte, en het duurt meer dan een paar maanden voor je achttien wordt. Het duurt bijna een jaar. Ik stel voor dat je rustig in Yorkshire blijft tot je verjaardag, om aan te sterken, en als je astma op het platteland afneemt, kunnen we na je verjaardag over je terugkomst praten om als vrijwilligster oorlogswerk te doen, net als je zussen. Je moeder, je dokter en ik zijn het er allemaal over eens dat de

lucht in Londen niet goed voor je is, met die instortende gebouwen en al dat stof in de lucht. Je bent nog jong, Charlotte. Als het geen oorlog was, zou je nog niet van school zijn, pas op je achttiende. Je moet nog veel leren.'

Charlotte stak koppig haar kin naar voren, klaar om met hen te redetwisten. 'Koningin Victoria was achttien toen ze op de troon kwam en koningin werd,' wierp ze tegen, maar dat argument accepteerde haar vader niet.

'Klopt, maar ze was geen zeventien, er was geen oorlog gaande en de Luftwaffe bombardeerde Engeland niet. Deze situatie is veel gecompliceerder, en gevaarlijk voor iedereen, vooral voor jou.' Hij wist dat ze haar hele leven al gefascineerd was door haar betovergrootmoeder koningin Victoria, misschien omdat mensen Charlotte met haar vergeleken vanwege haar geringe lengte en omdat ze een dapper karakter had en een moedig meisje was net zoals koningin Victoria, die een eeuw eerder koningin van Engeland was geweest. Charlotte wist dat ze als derde in lijn voor de troon waarschijnlijk nooit koningin zou worden, maar ze had grote bewondering voor haar illustere voorouder en beschouwde haar als een rolmodel voor het leven.

Tegen het einde van de week hadden de koning en koningin de beslissing genomen, ondanks Charlottes onophoudelijke tegenwerpingen. Ze liet zich alleen wat sussen toen ze zeiden dat ze haar lievelingspaard mee mocht nemen. En om aan te tonen dat hun plannen gerechtvaardigd waren, vond er weer een heel zware aanval plaats in het centrum van de stad. Dit voorval versterkte de vastberadenheid van de koning om Charlotte elders te laten wonen.

Hij vroeg het ministerie van Binnenlandse Zaken om te zorgen voor de papieren die ze nodig hadden om Charlottes identiteit te beschermen. De graaf en gravin wisten wie ze was